

Ciutat intensiva versus ciutat extensiva

Joan Gaya

És comú associar el model de ciutat extensiva als països anglosaxons i el model intensiu als països mediterranis. Potser això ha estat cert per a les grans ciutats. Barcelona, que durant molts anys ha ostentat el poc honorós títol de ciutat més densa del món (bé, després de Calcuta, crec), seria el paradigma de ciutat intensiva, tots amuntegats, pisos i cotxes. Los Angeles (ja surt Amèrica), però també Munich –per posar qualsevol exemple nord-europeu– són models extensius: el centre-centre de Munich no és més gran que Sant Cugat. Però quan se citen els models extensius, cal fer diferències: Los Angeles no té res a veure amb Munich.

El model extensiu americà típic, està basat en la privatització de tot –fins i tot els llacs com el de Banyoles són privats– encara que, això sí, amb una cura exquisida per allò que, sent privat, es creu que n'ha de fruir la comunitat, ni que sigui solament mirant-ho: jardins, voreres, façanes... És típicament ocupador, dons trepitja el territori com una taca d'oli contínua, i té poc respecte pel substrat territorial. A més, amb notables excepcions, la cosa pública –inclosos parcs urbans, jardins, carreteres, autopistes i sobretot carrers–, quan està gestionada per l'administració pública, arriben a un nivell d'ineficiència i ineficàcia difícilment superables als països mediterranis. En aquest sentit, Estats Units, que va crear el primer Parc Natural del món i que actualment té els millors i més interessants des del punt de vista de la gestió –ja que tenen i regulen una important pressió humana, a diferència dels parcs africans, per exemple– no és precisament exemplar alhora de regular i ordenar la interfase ciutat-natura.

El model extensiu europeu és molt més sensible respecte al territori i al medi ambient, intercalant espais verds, respectant l'estructura natural de rieres i, sobretot, mantenint l'estructura del paisatge natural respectant i potenciant –artificialment si cal– la vegetació autòctona amb una distribució naturalitzada –no pollancre arrengrerats.

Però, i com és la ciutat mediterrània?. Si mirem Barcelona, Madrid, València, Roma, Atenes, Nàpols, Milà... estem estudiant ciutats-ciutats, que tenen poc a veure amb les ciutats intermitges, a escala humana, com vol ser Sant Cugat, amb un centre urbanísticament i socialment identificador i una perifèria més "tova". Però, què hi té a veure el nombrós parc de segon habitatge que hi ha a Catalunya?. No serà que el que d'una manera natural desitja la gent és un habitatge més semblant al segon que no pas al primer, que el té per raons funcionals més que no pas d'identificació personal?.

El model extensiu que podem fer nostre, es pot semblar al model nord-europeu i no a l'americà. La densitat demogràfica de Catalunya és més baixa que la d'aquests països –i al pas que anem, anirà a la baixa– i es pot pensar en una substitució progressiva de l'ocupació acotada del territori destinat a habitatge, en clau extensiva, en substitució dels vells nuclis densos –Barcelona, per exemple, que s'està deshabitant–. I resulta que la construcció i el manteniment d'unifamiliars és més barata –la construcció!, no la repercussió del terreny–. Que la construcció és més barata, a igualtat d'estàndards, és clar, però el manteniment... ja és més discutible. Però és que se suposa que, avui, ningú no vol a Sant Cugat, cap barri més dens que, posem per cas, Coll Favà o el Parc Central, que tenen un índex demogràfic relativament bo. Què es pot dir del manteniment de tant de parc?. No és el mateix que "tant de jardí" privat? Irònicament, almenys a Coll Favà i a altres barris nous de Sant Cugat, el manteniment corre a càrrec dels propietaris –durant un bon temps– com si el parc privatiu seu privatiu. I la funció social del parc en ser públic?.

Definitivament, **la tipologia dels elements col·laterals**, poden ser més importants, alhora d'establir els criteris de sostenibilitat, que la pròpia tipologia de l'habitatge. Una ciutat extensiva, amb molts jardins privats amb gespa i arbres forans és tan perniciosa com una ciutat intensiva amb grans parcs públics amb gespa i arbres forans. O els molts carrers estrets d'una zona extensiva queden compensats pels pocs carrers amples d'una zona intensiva. A més, la densitat demogràfica és pràcticament idèntica. La recollida de la brossa i els metres de cable o conduccions són aparentment més costosos en un model extensiu... també això és discutible, ja que sens dubte hi ha fórmules de racionalització que redueixen els costos globals (públics + privats, ja que parlant de sostenibilitat hem de globalitzar els costos) a nivells semblants.

El principal problema per al creixement extensiu es troba en el propi planejament. **Les fórmules que ofereix el Pla General Metropolità** en aquest sector de models passa del 20a9 –pisos plurifamiliars aïllats– al 20a10 –cases unifamiliars aïllades amb 600 m² de parcel·la. Una estructura intermitja que s'assemblés més a l'antiga casa catalana de poble, seria, probablement, més adequada a la nostra ciutat i a la nostra societat. En aquest sentit, potser seria bo començar a parlar d'un model semiextensiu –més que no pas semiintensiu, que s'utilitza com una fórmula que estava la intensitat amb espais aparentment lliures– com un bon model de desenvolupament, sempre que estigués ben harmonitzat amb els altres, més intensius.

Tampoc no s'han d'oblidar els **aspectes psicològics**. Però aquest seria un capítol molt interessant, i no hi entrem en aquesta comunicació. En tot cas, solament apuntar que probablement els factors principals a tenir en compte serien: el valor psicològic de la propietat de l'habitatge (propietat vertical, horitzontal, lloguer), l'amplitud i distribució dels espais interiors, l'amplitud dels espais exteriors (vistes), la relació amb el "verd", la contaminació ambiental de la zona (auditiva, lumínica, química), la facilitat de transport als llocs de treball, la disponibilitat i qualitat de serveis (escoles) i comerç, i el context social del barri.

En conclusió, avui, en una ciutat intermitja com Sant Cugat on el model intensiu de gran ciutat com Barcelona és quan menys inoportú, les diferències entre creixement intensiu i creixement extensiu no són ni qualitativament ni quantitativament tan importants com sovint s'expressa. Els paràmetres de densitat demogràfica i ocupació del territori poden ser semblants, però la qualitat de la "petjada" urbana sobre el substrat territorial pot arribar a ser més favorable en models semiextensius. A més, en aquest model, convenientment harmonitzat amb altres models més intensius, s'hi troben altres valors socials i psicològics que no es poden menystenir.